

ABORDĂRI TEORETICO-METODOLOGICE ALE COMPETITIVITĂȚII ECONOMICE (Partea a II-a)

Vadim MACARI, dr., conf. cercet., IEFS

În articol, în baza studierii mai multor surse bibliografice reprezentative, se cercetează și se încearcă de a ordona, din punct de vedere logico-științific, câteva dintre cele mai frecvente tratări teoretico-metodologice ale esenței, definiției, fenomenului, tipurilor, caracteristicilor și indicilor competitivității economice.

Cuvinte cheie: competitivitate economică, competitivitate națională, competitivitate teritorială, competitivitate ramurală, competitivitate a firmei, competitivitate a mărfurilor (serviciilor), avantaj comparativ, avantaj concurențial, indici ai competitivității, concurență.

Introducere. Prin competitivitatea economiei naționale se înțelege, de cele mai multe ori, nivelul eficienței institutelor țării și a politicilor guvernamentale, care, în plan de perspectivă, corespund nivelului creșterii economice în cadrul structurii economiei mondiale în ansamblu [1].

Odată cu trecerea la economia de piață, savanții ruși examinează, în fond, două concepții pentru definiția competitivității: competitivitatea țărilor pe piețele mondiale și competitivitatea companiilor pe piețele naționale și internaționale, utilizând, de cele mai multe ori, metodele acelorași Forum Economic Mondial (WEF) și Institutului Internațional al Managementului și Dezvoltării (IIMD).

Conținutul de bază. Așadar, majoritatea cercetătorilor contemporani ai competitivității țărilor și companiilor ca două procese interconexe, pune accentul pe studierea, în primul rând, a capacității mediului politico-economic al statului dat de a influența competitivitatea internă și internațională a companiilor sale prin crearea și menținerea celor mai eficiente structuri economice, instituite și politici ale guvernului.

În scopul satisfacerii necesităților sale, subiecții activității economice (SAE), sau agenții economici, sunt impuși să se includă în lupta concurențială cu alți agenți economici, în primul rând, din cauza resurselor limitate necesare pentru a funcționa cât mai eficient. Pentru a-și asigura un anumit segment al piețelor de resurse sau desfacere a producției, agenții economici trebuie să posede anumite avantaje concurențiale.

La modul practic, totdeauna se poate de determinat avantajul principal (sau câteva), pierderea cărui (cărora) are consecințe grave, într-o perspectivă îndepărtată, pentru agentul economic pe piața dată. Dacă agentul economic posedă factori inerțiali de competitivitate sau la el apare un nou avantaj concurențial solid, sau dacă mediul său concurențial devine mai prielnic (benefic), acesta are șanse de a continua lupta concurențială pe piața dată.

Un astfel de avantaj concurențial unii savanți îl numesc dominant (Aleščenco V.V.). Pierderea unui avantaj concurențial obișnuit schimbă doar poziția concurențială a SAE.

Poziția concurențială a SAE se modifică sub influența

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO ECONOMIC COMPETITIVENESS (Part II)

Vadim MACARI, PhD, associate researcher, IEFS

This article, on the basis of the study of many representative bibliographic sources, examines and tries to order from logical and scientific point of view some of the most common theoretical and methodological treatments of the essence, definition, phenomenon, types, characteristics and indices of economic competitiveness.

Key words: economic competitiveness, national competitiveness, territorial competitiveness, sectoral competitiveness, enterprise's competitiveness, competitiveness of goods (services), comparative advantage, competitive advantage, indices of competitiveness, competition.

JEL classification: A10, B41 O10

Introduction. The competitiveness of the national economy means, in most cases, the efficiency level of the country's institutions and government policies, which in prospect corresponds the level of economic growth in overall structure of the world economy [1].

After the transition to a market economy, Russian scientists examine, in fact, two concepts for the definition of competitiveness: countries' competitiveness in global markets and companies' competitiveness in domestic and international markets, often using the same methods as the World Economic Forum (WEF) and the International Institute of Management and Development (IIMD) use.

The basic content. Thus, most of contemporary researchers of countries' and companies' competitiveness as two interrelated processes, emphasize first and foremost the study of the capacity of political and economic environment of the state to influence domestic and international competitiveness of companies by creating and maintaining the most efficient economic structures, institutions and government policies.

In order to meet their needs, the subjects of economic activity (SEA), or economic units, are forced to be included in the competitive struggle with other economic units, primarily because of limited resources needed to work efficiently. In order to ensure a certain segment of the resource market or sales market, economic units must have certain competitive advantages.

Practically, it is always possible to determine the main advantage (or several ones), loss of which would have serious consequences in a distant prospect for the economic unit in the market. If the economic unit possesses inertial factors of competitiveness or has a new solid competitive advantage, or the competitive environment becomes more favorable (beneficial), it has the chance to continue the competitive fight in a given market.

Some scientists call the such type of competitive advantage dominant (Aleshchenko V.V.). Loss of usual competitive advantage changes only the competitive position of SEA.

SEA's competitive position is changed under the

mediului extern – condițiile (sau „regulile de joc”) curente reale ale agentului economic sau, cu alte cuvinte, sub impactul factorilor mediului extern, care pot fi *subiectivi, reglementabili sau permanenți*. Dinamica poziției concurențiale a SAE poate fi *pozitivă, neutră sau negativă*. Piața pe care concurează SAE poate fi *regională, națională sau mondială*.

Un SAE concret este competitiv în momentul dat pe piața dată nu numai în cazul când aceasta posedă avantajul dominant, ci și în cazul când totalitatea sa de avantaje concurențiale simultane este superioară (rezistă) concurenței pe această piață.

Potențialul concurențial al SAE, Aleșcenco V.V. îl determină ca și capacitatea potențială a subiectului de a-și păstra poziția sa concurențială în condițiile schimbătoare ale mediului extern (*un tip de „coeficient de siguranță”*). Capacitatea SAE de a concura este influențată și de posibilitățile ale însăși sistemului economic de a spori această capacitate. Competitivitatea sistemului economic, Aleșcenco V.V. o definește ca nivel al eficienței sale (gradul plenitudinii și calitatea soluției) în realizarea acestei destinații [2].

În literatura științifică de specialitate se efectuează analiza formării categoriei de competitivitate și în calitate de factor de superioritate a obiectelor economice.

Este bine cunoscut că baza economiei de piață o constituie noțiunea de concurență ca forță motrice a evoluției raporturilor dintre subiecții ce activează în mediul dat. În această competiție câștigă acel ce rezistă în lupta concurențială pe piața internă și externă.

În literatura la tema respectivă se regăsesc trei abordări ale definiției concurenței. Prima – *concurența este competiția pe piață*. A doua – *concurența este un element al mecanismului pieței ce permite de a echilibra cererea și oferta*, abordare specifică pentru teoria economică clasică. A treia – criteriu, conform căruia se determină tipul pieței ramurale și care *se bazează pe teoria modernă a morfologiei pieței*.

De exemplu, în legea Federației Ruse „Cu privire la concurență și limitarea activității monopoliste pe piețele de mărfuri”, concurența se definește ca competiție a subiecților economici, când acțiunile lor de sine stătătoare limitează eficient posibilitatea fiecăruia din ei de a influența unilateral condițiile generale ale circuitului mărfurilor pe piața de mărfuri respectivă.

O astfel de definiție unii savanți ruși (Bogomolova I.P., Hohlov E.V.) o consideră unilaterală, deoarece, în acest caz, esența competitivității se reduce doar la existența posibilității și mijloacelor de a limita libertatea acțiunilor concurenților și lipsește principiul competiției ca și componentă de bază.

Concurența, deși în diferite interpretări, totuși se definește ca și competiție a subiecților economici. Iată câteva definiții tipice:

a) competiție de rivalitate, *competiție între mai mulți subiecți economici*, ce se manifestă prin tendința fiecărui de a-i întrece pe alții în atingerea aceluiași scop, de a obține un rezultat mai bun;

b) *mod deosebit de luptă economică cinstită*, când, în condițiile de șanse egale pentru toți concurenții, victoria o

influence of the external environment – actual current conditions (or „rules of the game”) of the economic unit or, in other words, under the impact of factors of the external environment, which can be *subjective, regulated or permanent*. The dynamics of SEA's competitive position may be *positive, neutral or negative*. The market, where SEA competes, may be *regional, national or global*.

A concrete SEA is a competitive one in the given market at the present moment not only in case when it has the dominant advantage, but also if the totality of simultaneous competitive advantages exceeds (resists) the competition in this market.

The SEA's competitive potential is determined by V.V. Aleshchenko as the potential ability of the subject to maintain its competitive position in the changing conditions of the external environment (*“safety coefficient” type*). SEA ability to compete is also influenced by the possibilities of the economic system to increase this capacity. The competitiveness of the economic system is defined by V.V. Aleshchenko as the level of its effectiveness (completeness degree and quality of the solution) in achieving this purpose [2].

In scientific specialized literature, it is also carried out the analysis of the competitiveness category's formation as a factor of superiority of economic objectives.

It is well known that the basis of the market economy is formed of the notion of competition as the driving force of the evolution of relations between subjects acting in the environment. In this competition wins that, who resists the competitive fight in domestic and foreign markets.

In specialized literature, there can be found three approaches to definition of competition. The first – *competition is a rivalry in the market*. The second – *competition is an element of a market mechanism that allows to balance supply and demand*, the approach, specific to classical economic theory. The third – competition is a criterion, according to which the branch market type is determined, and which is based on the *modern theory of market morphology*.

For instance, the law of the Russian Federation „On competition and restriction of monopolistic activity on commodity markets” defines competition as a rivalry of economic units in case their actions can limit effectively their possibility to influence unilaterally the general conditions of goods' circuit in the commodity market.

Such definition is considered to be unilateral by some Russian scientists (I.P. Bogomolova, E.V. Hohlov), as in this case, the essence of competitiveness is reduced just to existence of the possibility and means to limit freedom of competitors' actions and there is lack of competition principle and basic component.

Competition, being differently interpreted, however is defined as a rivalry of economic subjects. Here are some typical definitions:

a) rivalry competition, *competition between several economic subjects*, which is manifested by the tendency of each of them to exceed others in achieving the same goal, to get a better result;

b) *a special type of honest economic struggle*, when in terms of equal opportunities for all competitors, the victory

obține cel mai abil, capabil și cu mai mult spirit de întreprinzător (de inițiativă);

c) *competiția între participanții de pe piață* pentru condiții mai bune de producere și desfacere a producției.

A doua componentă de bază a concurenței este cointeresarea participanților.

Teoria economică clasică privește concurența ca un element indispensabil al mecanismului de piață. A. Smith trata concurența ca o *categorie de comportament*, când vânzătorii și cumpărătorii rivalizează pe piață pentru vânzări și cumpărări mai convenabile. *Concurența este acea „mână invizibilă”* a pieței, care coordonează (noi am spune – care *ordonează*) activitatea participanților săi. Concurența se dezvoltă la maximum în cadrul modului de producere capitalist, având ca *scop lupta pentru obținerea unui profit maxim posibil*. Deci, *forța motrice* a concurenței pentru agenții economici este *motivul individual*. Contracurarea rivalilor nu este un scop în sine al concurenței. Aceasta este un *mijloc de a obține rezultate de succes*.

Din limba latină a concura înseamnă „a se ciocni”. Efectiv, *concurența este* o luptă, o confruntare de interese, inclusiv prin punerea barierelor în calea concurenților.

Astfel, *competitivitatea obiectului este* o stare ce caracterizează posibilitatea reală sau potențială de a îndeplini obligațiile funcționale în condițiile unei posibile contracurări din partea rivalilor. Aceasta *este cea mai generală definiție a competitivității*, aplicabilă pentru toți obiectii [3].

Aprecierea cantitativă a competitivității se efectuează prin estimarea comparativă, care în literatura economică a fost numită *„nivelul competitivității”*, ce reflectă anume aceasta – gradul superiorității unui subiect față de altul. Această caracteristică a fost elaborată ca un *indicator de estimare și presupune prezența subiectului, obiectului și scopului estimării* [4].

Dacă scopul este estimarea perspectivelor realizării mărfii pe o piață concretă, analiza trebuie să conțină date despre produs, necesitățile satisfăcute de acesta, nivelul veniturilor consumatorilor segmentului presupus al pieței, standardele și legislația țării, dinamica cererii de consum.

Subiecții aprecierii pot fi diverși participanți ai pieței (vânzătorii, cumpărătorii, intermediarii, concurenții), organele de stat, investitorii. *Competitivitatea este cel mai universal indicator al situației pe piață a oricăror obiecte*.

Actualmente, în literatura de specialitate sunt delimitate *trei grupuri mari de obiecte pentru aprecierea competitivității*.

Relațiile de concurență pot avea trei niveluri: micronivel (tipuri de produse, de producere, întreprinderi); *mezonivel* (ramuri, asociații corporative de întreprinderi și firme); *macronivel* (complexe economice naționale, țări, asociații de țări). Respectiv, caracteristicile și *factorii* ce determină aceste niveluri se divizează în cele de *micronivel* (calitatea și prețul produsului); de *mezonivel* (ce asigură creșterea stabilă a indicatorilor de eficiență a utilizării resurselor de producere ale ramurilor) și de *macronivel* (ce reflectă starea generală a sistemelor economice, gradul de echilibrare, climatul investițional, sistemul fiscal, politica tarifelor vamale etc.).

A devenit tradițională direcția de analiză a competitivității mărfurilor, serviciilor și întreprinderilor ce le produc. Competitivitatea este apreciată de diverși agenți ai

comes to the most skilful, capable and with the entrepreneurial spirit (the initiative) one;

c) *competition between market participants* to better conditions for production and sale of goods.

The second basic component of the competition is motivating the participants.

The classical economic theory considers competition as an indispensable element of the market mechanism. A. Smith treated competition as a *behavior category*, when sellers and buyers rival in the market for more appropriate selling and buying. *Competition is just that „invisible hand”* of the market, which coordinates (we say – which *order*) the activity of its participants. Competition fully develops in the capitalist mode of production, with the *purpose to fight for obtaining a maximal possible return*. Thus, the *driving force* of competition for economic units is an *individual motive*. Rivals' countering is not the itself aim of competition. This is the *way to obtain successful results*.

„To compete” is equivalent to Latin „to coincide”. Actually, *competition is* a battle, a confrontation of interests, including through putting barriers to competitors.

Thus, *competitiveness of an object is* a state that characterizes actual or potential ability to perform work tasks in terms of a possible rivals' counteraction. This is *the most general definition of competitiveness*, applicable to all objects [3].

Quantitative assessment of the competitiveness is performed by means of comparative estimation, which in economic literature has been called *„competitiveness level”* that reflects exactly the degree of superiority of a subject to another. This feature was developed as an *estimating indicator and implies the presence of subject, object and purpose of estimation* [4].

If the goal is to estimate the perspective of the goods' realization in a concrete market, the analysis should include data about the product, the needs it meets, the expected income of consumers from the presupposed segment of the market, standards and country's laws, the dynamics of consumer demand.

Subjects of appreciation may include various market participants (sellers, buyers, intermediaries, competitors), governmental institutions, investors. *Competitiveness is the most universal measure of market situation of any object*.

Currently, in specialized literature there are *three broad groups of objects defined for assessing competitiveness*.

Competition relations are of three levels: micro level (product type, production, enterprises); *medium level* (branches, corporate associations of enterprises and firms); *macro level* (national economic complexes, countries, associations of countries). Accordingly, the characteristics and factors that determine these levels are divided into those of *micro level* (product quality and price); *medium level* (which ensures stable growth of efficiency indicators of utilization of production resources of branches) and *macro level* (which reflects the general state of economic systems, balance degree, investment climate, tax system, tariff policy etc.).

It has become traditional the direction of analysis of the competitiveness of goods, services and enterprises that

pieței, dar, în ultimă instanță, aceasta-i prerogativa consumatorului.

În acest caz se ține cont și de alte circumstanțe ale ofertei produsului cum ar fi condițiile furnizării (timpul, forma de achitare, tipul transportării etc.). Agenții economici (subiecții) pot fi apreciați în funcție de calitatea marketingului, managementului, tehnologia producerii, utilaj etc.

Pentru nivelul micro al competitivității este foarte importantă relevarea interconexiunilor între costurile (prețul) mărfii și calitatea ei. În opinia noastră, cea mai exactă măsurătoare generală a competitivității mărfii este raportul dintre utilitatea și costul (prețul) mărfii. Și, respectiv, în aceleași condiții, competitivitatea propriu zisă a mărfii este maximă atunci, când este maximă utilitatea sa ce revine la o unitate de cost (preț) al mărfii.

Lărgirea câmpului concurențial are ca rezultat declanșarea mezocompetitivității ca eficiență a activității unor ramuri aparte ale economiei, în condițiile interne și externe date.

Competitivitatea la nivel de ramură poate fi apreciată prin intermediul anumitor indicatori (sau combinații):

- productivitatea muncii;
- nivelul remunerării muncii;
- saturația de capital;
- scientointensivitatea și nivelul tehnic al producției;
- cunoștințele și stocul lor, necesare pentru asimilarea producției și reproducerea sa;
- gradul orientării spre export sau al dependenței de import al ramurii;
- coraportul între nivelul dezvoltării ramurii și a celui al economiei naționale, între nivelurile prețurilor;
- expansiunea ramurii (volumul producției sale utilizate în alte ramuri) etc.

Noțiunea de competitivitate aplicată la nivel de țări, economie (nivel macro) nu este determinată destul de clar și riguros, deși concurența economică internațională devine tot mai acută.

Definițiile moderne ale competitivității naționale, acceptate de un șir de organizații oficiale sau propuse de savanți, în fond, se reduc la competitivitate ca și capacitate a companiilor, ramurilor, regiunilor și națiunilor de a asigura un nivel relativ înalt de venituri și salarii, rămânând deschise pentru concurența internațională.

Competitivitatea națională poate fi măsurată cu un set de indicatori: soldul balanței comerciale; costurile factorilor de producție la o unitate de produs, legate de cursul monedei naționale; ponderile pe piațe.

Ca indicator integral al competitivității naționale trebuie considerată „productivitatea muncii” ce reflectă faptul, pe cât țara poate deveni producător cu costuri mici în condițiile salariului înalt, precum și „productivitatea factorială deplină” ce se măsoară cu cantitatea de producție fabricată la o unitate de costuri totale de muncă și capital.

Lipsește o abordare unică a estimării cantitative a competitivității, a descrierii unor metodici de calcul. Totodată, metodica aprecierii competitivității mărfurilor presupune estimarea parametrilor calității acestora, ceea ce face ca rezultatele acestei analize să fie destul de subiective.

Analiza competitivității întreprinderilor se reduce la selectarea anumitor parametri pentru comparare și, de

produce them. Competitiveness is estimated by various market agents, but ultimately it is the consumer's prerogative.

In this case we take into account and other circumstances of the product supply such as delivery conditions (time, type of payment, type of transportation, etc.). Economic agents (subjects) can be assessed based on the quality of marketing, management, production technology, equipment, etc.

As for micro level of competitiveness it is very important to reveal the interconnections between cost (price) and quality of goods. In our opinion, the most accurate measurement of the overall competitiveness of the goods is the goods' utility-cost (price) ratio. Respectively, under the same conditions, the actual competitiveness of the goods is the highest in case of maximum utility per one unit of goods' cost (price).

The competitive field's broadening results in triggering of medium competitiveness as the efficiency of activity of separate economic branches, under given internal and external conditions.

The competitiveness at sectoral level can be estimated by certain indicators (or combinations):

- labour productivity;
- level of labour remuneration;
- capital saturation;
- science intensity and technical level of production;
- knowledge and stock of it, required for assimilation of its production and reproduction;
- degree of orientation to export or import dependency of the branch;
- correlation between the development of branch and the national economy, between price levels;
- branch expansion (its output used in other branches) etc.

The notion of competitiveness used within the country, the economy (macro level) is not quite clear and rigorously determined, although international economic competition becomes more acute.

Modern definitions of national competitiveness supported by a number of official organizations or proposed by scientists, in fact, reduce competitiveness as the ability of companies, industries, regions and nations to ensure a relatively high level of income and wages, remaining open for international competition.

National competitiveness can be measured with a set of indicators: trade balance, input costs per unit of product related to the domestic currency, the weights on the market.

As an integral indicator of national competitiveness should be considered “labour productivity” as reflecting that the country can become low-cost producers under high salary and “full productivity factor” that measures the amount of output produced per unit of total costs of labor and capital.

A unique approach to quantitative estimation of competitiveness, the description of the calculation method is missing. However, the method of assessing the goods competitiveness requires the estimation of quality's parameter, which makes the results of this analysis quite subjective.

Analysis of the competitiveness of enterprises is

alegerea unor sau altor aspecte ale activității întreprinderii, depinde rezultatul estimării.

În opinia unor autori (Maximova I.), informația cea mai pleneră ne-o oferă *metoda bazată pe teoria concurenței eficiente*, care oferă o idee despre *competitivitatea întreprinderii*, cuprinzând cele mai importante aspecte ale activității sale economice. Conform acestei metode, cele mai competitive sunt acele întreprinderi, la care lucrul tuturor subdiviziunilor și serviciilor este organizat cel mai bine. Aprecierea eficienței funcționării fiecărui subdiviziuni presupune estimarea eficienței utilizării resurselor acestora [3].

În Rusia se pune problema necesității elaborării unui *program național de sporire a competitivității*, unui megaproiect ce ar include politica structurală, industrială și demografică, care ar reflecta prioritățile reale ale dezvoltării.

Elaborarea politicii de stat pe aceste trei direcții ar putea avea următorul algoritm.

Punctul de plecare trebuie să fie interesele naționale pe termen lung ale țării ca subiect al competitivității internaționale, poziționarea sa în calitate de *producător al producției scientointensive și exportator al producției cu un grad înalt de prelucrare* (cu o pondere înaltă a valorii adăugate). Această problemă e valabilă și pentru Republica Moldova.

Aceasta va necesita construcția unui echilibru dinamic între sectoarele intern și extern ale economiei, a specializării și a concurenților economici și geopolitici duri, cu standardele respective de relații.

Soluționarea primelor două probleme va permite de a elabora *politica economică structurală* cu determinarea ponderii fiecărei ramuri, care ar fi ulterior detaliată pe subramuri, cicluri de producere, întreprinderi. Politica ramurală va putea fi realizată doar printr-o strânsă interacțiune a structurilor de stat și antreprenoriatului privat de toate nivelurile. Statul, desigur, trebuie să acorde ajutor cu adrese exacte proiectelor-pilot de tehnologii înalte.

La programul larg al dezvoltării țării se determină și se racordează resursele și segmentele de timp necesare, se structurează programele naționale, regionale și locale.

Cea mai importantă este *competitivitatea conceptuală*, esența căreia este calea corectă de dezvoltare, traiectoria optimă de dezvoltare a economiei naționale, aptă să unească forțele naționale în lupta cu concurenții săi globali (principali).

La baza politicii și strategiei competitivității țării trebuie puse *interesele naționale*. Această triadă include geopolitica, stabilitatea socială și utilizarea eficientă a resurselor – forța de muncă, bogățiile naturale, aparatul de producție (capitalul fix), potențialul științific și resursele financiare. Dintre aceste trei numai ultima se raportează la categoria competitivitate, iar primele două sunt premise necesare [5].

Așa cum au procedat alte state, subliniază academicianul AȘM, profesorul Gr. Belostecinic, trebuie să trecem de la o evaluare exhaustivă a stării economiei naționale proprii în raport cu cerințele integrării în UE. Avem nevoie de o economie de piață funcțională, care să reziste noilor presiuni concurențiale, într-un mediu nou concurențial [6].

Concluzii. În articol sunt examinate *două concepții pentru definiția competitivității*: competitivitatea țărilor pe piețele mondiale și competitivitatea companiilor pe piețele naționale

reduced to selecting certain parameters to compare and of the choice of one or other aspects of the company depends on the estimation results.

According to some authors (I. Maximova), the information gives us a *method based on the theory of effective competition*, which gives an idea of the competitiveness of the enterprise, including the most important aspects of his business. Under this method, the most competitive are those enterprises in which work of all subdivisions and services are best organized. Assessing the operating effectiveness of each subdivision involves estimating their resource efficiency [3].

In Russia the problem is to develop a *national program to increase competitiveness*, a mega project that will include structural, industrial and demographic politic that would reflect the real priorities of development.

State policy elaboration on these three lines could have the following algorithm.

The starting point must be long-term national interests of the country as a subject of international competitiveness, positioning it as *science-intensive production manufacturer and exporter of production with a high degree of processing* (with a high share of value added). This problem is also valid for Moldova.

This will require the construction of a dynamic equilibrium between internal and external sectors of the economy, specialization and of the economic and geopolitical tough competitors, relationships with those standards.

Solving the first two problems will allow to develop *structural economic policy* in determining the weight of each branch, which would then be broken down by sub-sectors, production cycles, enterprises. Branch policy can only be achieved through close interaction between state agencies and private enterprise at all levels. The state, of course, needs to provide support for specific addresses high-tech pilot projects.

On wide program of development of the country is determined and connected resources and time necessary segments, are structured national, regional and local programmes.

Most important is the *conceptual competitiveness* which is the right path of development, optimal trajectory of development of the national economy, able to join domestic forces in combating global competitors.

At the base of policy and country competitiveness strategy must stay *national interests*. This triad includes geopolitics, social stability and efficient use of resources - labor, natural riches, production apparatus (fixed capital), the scientific potential and financial resources. Of these three only the last category relates to competitiveness and the first two are the necessary prerequisites [5].

As the other countries did, says the ASM academician, professor Gr. Belostecinic, there is a need to move from a comprehensive assessment of the state of their national economies in report of the requirements of EU integration. We need a functioning market economy to withstand new competitive pressures in a new competitive environment [6].

Conclusions. This paper examined *two approaches for the definition of competitiveness*: countries' competitiveness in global markets and companies' competitiveness on

și internaționale. Accentul se pune pe studierea, în primul rând, a capacității mediului politico-economic al statului dat de a influența competitivitatea internă și internațională a companiilor sale prin crearea și menținerea celor mai eficiente structuri economice, instituite și politici ale guvernului.

Subiecții activității economice (SAE), sau agenții economici, sunt impuși să se includă în lupta concurențială cu alți agenți economici, în primul rând, din cauza resurselor limitate necesare pentru a funcționa cât mai eficient.

Sunt formulate trei definiții tipice ale concurenței.

Competitivitatea este cel mai universal indicator al situației pe piață a oricăror obiecte. Sunt delimitate trei grupuri mari de obiecte pentru aprecierea competitivității. Se examinează noțiunile de „competitivitate a obiectului” și „nivelul competitivității”.

În opinia noastră, cea mai exactă măsurătoare generală a competitivității mărfii este raportul dintre utilitatea și costul (prețul) mărfii. Și, respectiv, în aceleași condiții, competitivitatea propriu-zisă a mărfii este maximă atunci, când este maximă utilitatea sa ce revine la o unitate de cost (preț) al mărfii.

Competitivitatea națională și competitivitatea la nivel de ramură pot fi apreciate prin intermediul anumitor *indicatori* (sau combinații). *Noțiunea de competitivitate la nivel de țări, economie (nivel macro)* nu este determinată destul de clar și riguros. *Definițiile moderne ale competitivității naționale*, acceptate de un șir de organizații oficiale sau propuse de savanți, în fond, se reduc la competitivitate. Ca *indicator integral al competitivității naționale* trebuie considerată „productivitatea muncii”. Cea mai importantă este *competitivitatea conceptuală*, esența căreia este calea corectă de dezvoltare, traiectoria optimă de dezvoltare a economiei naționale, aptă să unească forțele naționale în lupta cu concurenții săi principali.

Este necesar de a elabora un *program național de sporire a competitivității*, ce ar include politica structurală, industrială și demografică etc., care ar reflecta prioritățile reale ale dezvoltării.

La etapa actuală, în perspectiva medie și pe termen lung, este necesar de a consolida *economia de piață funcțională*, care, conform concluziilor organizațiilor economice internaționale, în Republica Moldova, este la faza sa incipientă, economie care ar putea rezista și prospera în condițiile presiunii concurențiale tot mai dure.

domestic and international markets. Firstly, the focus is on the study of the political and economic capacity of the state to influence domestic and international competitiveness of companies by creating and maintaining the most efficient economic structures, institutions and government policies.

Business subjects or businesses are forced to include in the competitive struggle with other companies, primarily because of limited resources necessary to function efficiently.

Three typical definitions of the competition are formulated.

Competitiveness is the universal measure of market situation of any object. There are three broad groups of objects defined for assessing competitiveness. It examines the notion of “competitiveness object” and “competitive level”.

In our opinion, the most accurate measurement of the goods' competitiveness is the ratio of utility and cost (price) of goods. Respectively, under the same conditions, the actual competitiveness of the goods is the biggest when the utility is maximum per one unit cost (price) of goods.

National competitiveness and competitiveness at sectoral level can be assessed through certain indicators (or combinations). *The concept of competitiveness at the level of countries, economy (macro level)* is not quite clear and rigorously determined. *Modern definitions of national competitiveness*, supported by a number of official organizations or proposed by scientists, in fact, reduce on competitiveness. As *an integral indicator of national competitiveness* it should be considered “labour productivity”. Most important is *the conceptual competitiveness*, which essence is the right path of development, optimal trajectory of development of the national economy, able to join forces in the struggle with the national key competitors.

It is necessary to develop a *national program to increase competitiveness*, which would include structural, industrial and demographic politic and so on, which would reflect the real priorities of development.

At this stage, on medium and long term perspective, it is necessary to strengthen the *functioning market economy*, which, according to the findings of international economic organizations in Moldova it is on its early stage, economy which could withstand and thrive under the increasingly tough competitive pressure.

Referințe bibliografice / References

1. SCHWAB, Klaus, PORTER, Michael E., SACHS, Jeffrey D. *The Global Competitiveness report 2000*. World Economic Forum. New York-Oxford: Oxford University Press, 2000. 332 p. ISBN 0-19-513820-1.
2. АЛЕЩЕНКО, В.В. Теоретико-методологические вопросы конкурентоспособности экономической системы. В: Маркетинг в России и за рубежом. 2005, № 1, сс. 106-112. ISSN 1026-5849.
3. БОГОМОЛОВА, И.П., ХОХЛОВ, Е.В. Анализ формирования категории конкурентоспособности как фактора превосходства экономических объектов. В: Маркетинг в России и за рубежом. 2005, № 1, сс. 113-118. ISSN 1026-5849.
4. ФАТХУТДИНОВ, Р.А. *Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление*. Москва: ИНФРА, 2000. 312 с. ISBN 5-16-000313-4.
5. ГЕЛЬВАНОВСКИЙ, М. Национальные проекты и конкурентоспособность российской экономики. В: Вопросы экономики переходного периода. 2006, № 2, сс. 4-5.
6. BELOSTECINIC, G. Competitivitatea economică - obiectiv strategic al Republicii Moldova. In: *Economica*. 2007, nr. 1, pp. 5-6. ISSN 1582-6260.

Recomandat spre publicare: 22.02.2013